

Čini mi se našeg reportera i snimatelja, nisam siguran jer nisam gledao emisiju, ali znam da se ti crni stanovnici nisu nazivali onako kako se nazivaju u našem jeziku, nego u engleskom. Govorilo se o nekakvim »Aborid/džinima«. Znam to iz pismenih potvrda koje sam tada zapisao. Evo što sam skupio:

»Aboridini su nomadi.«

Studio, 13. 12. 1975. 25.

»... druga nas je emisija informirala o položaju starosjedilaca, australskih domorodaca Aboridžina...«

Večernji list, 20. 12. 1975. 47.

»... zasnovan na folkloru starosjedilaca, tzv. aboriginala...«

Vjesnik, 31. 12. 1975. 6.

»sto Aborigena«

Start, 31. 12. 1975. 7.

Dakle *Aboridini*, *Aboridžini*, *aboriginali*, *Aborigeni* pa odatle do poznatih *Abordina* samo je jedan korak.

Ipak mnogo likova istoga imena pa bi valjalo raspraviti koji je među njima najbolji i najpravičniji i koji bi bilo najbolje usvojiti kao ime australskih starosjedilaca.

Ni jedno. To su zapravo engleske opće imenice *aboriginal* i *aborigine(s)*. Neću navoditi engleske rječnike i enciklopedije, bit će dovoljno i ono što nalazimo u Englesko-hrvatskom rječniku R. Filipovića i dr.:

aboriginal — prastanovnik, starosjedilac, urođenik.

aborigines — prastanovnici, starosjedioci, urođenici.

Te riječi potječu od latinskoga *ab origine* 'od početka, odiskona', a u Klaićevu Velikom rječniku stranih riječi nalazimo i imenicu *aborigini* s ovim objašnjenjem:

»(mn. m. roda) lat. (Aborigines — prvobitni narod rimski, koji je na svojim staništima živio ab origine — od početka) stanovnici neke zemlje iz davnine naseljeni u nekom kraju, prastanovnici, prastanovnici, urođenici, starinci.« Slično možemo naći i u nekim engleskim rječnicima i enciklopedijama.

Sve to pokazuje da su australski crnci pravi, autentični Australci i da nemaju posebno-

ga imena kao cjelina. Kada ih želimo označiti u opreci s bijelim doseljenicima, tada treba reći *starosjedioci*, *prastanovnici*, *starinci*, *domoroci*, *urođenici*, a ne izmišljati neke *Aboridžine*, *Aboridžine*, *Aborigene*, *Abordine*.

No moram ovdje dodati da i nije tolika pogreška što neznanje jednoga reportera ili jednoga prevoditelja pretvara opću imenicu engleskog jezika u vlastitu — svakome se u žurbi ili neznanju može dogoditi kakav promašaj — zabrinjava ta spremnost da se promašaj bez razmišljanja prihvati i širi pa čak da se obogaćuje i novim perlama. To znači da su nam duhovi nekritični, da lakoumno prihvaćaju sve što je strano, pogotovu ako je englesko.

Strane riječi uvijek nadiru u jezike malih naroda. Germanizmima smo se uspješno otihvali jer je svijest o opasnosti bila očita i opća. Sada nam hrpimice naviru anglizmi. Ako nas oni i ne dovode u tragičan položaj, sigurno je da nas često dovode u komičan. Zato uspavane svijesti treba hudit.

Stjepan Babić

HOVERKRAFT -- NEPOTREBNA TUĐICA

U Vjesniku od 28. 2. o. g. u rubrici *Sa svih strana* objavljen je članak pod naslovom *Lebdeći do — tenkova*. U njemu se govori o *hoverkraftu*, novom vozilu.

»Za samo 20 godina *hoverkraft* je od plovila iz mašte postao prijevozno sredstvo koje je osvojilo svjetsko tržište, a koristi se čak i u vojne svrhe.«

U članku se tri puta upotrebljava riječ *hoverkraft* u izgovornom liku, a jedanput u izvornom jer se kaže:

»Engleska riječ *hovercraft* (usvojena u mnogim jezicima) označava brod koji lebdi nad površinom vode i kreće se po zračnom jastuku.«

Nije baš najtočnije kad se kaže da je to brod, bolje je reći da je vozilo jer se ne kreće samo iznad vodenih površina. No zbog toga se ne bih osvrtao na taj člančić, osvrćem se zato što se naša riječ uopće ne spominje,

nego se i upotrebom riječi *hoverkraft* i tek-
stom sugerira da je ta tudica usvojena i u
našem jeziku kao što je, kako kaže pisac
članka, u mnogim jezicima.

A nije tako.

Mi smo za *hoverkraft* našli odličnu zamje-
nu: *lebdjelica*. Već je više puta upotrijeblje-
na i u izdanjima Vjesnikove kuće, npr. u
Vjesniku 25. 5. 1966. na 10. str. (doduše u
liku *lebdilica*), u reviji Studio 24. 1. 1976.
Sigurno to nisu jedini primjeri, ali očito no-
vinar rubrike *Sa svih strana* nije zapazio tu
riječ ili ju je zaboravio. Kad nije znao, trebao
je pogledati u priručnike jer njegova rubrika
nije takve naravi da zahtijeva hitnost. Imao
je vremena za provjeru. U Klaićevu Velikom
rječniku stranih riječi iz 1966. našao bi:

»*hoverkraft* (prema imenu prvog takvog
broda) — brod koji može, letjeti i ploviti;
kod nas nazvan: lebdjelica.«

Lebdjelica je zapisana i u Dapčevu Teh-
ničkom rječniku, 2. dio. hrvatskosrpsko-nje-
mački, Zagreb, 1969:

»lebdjelica f [*hovercraft*; br]/Luftkris-
senfahrzeug n«. (Ni Nijemci dakle nisu usvo-
jili *hoverkraft*.)

U Enciklopediji Leksikografskog zavoda, 3.
knj. 1967. i 4. knj. 1968. *hoverkrafta* uopće
nema, ali zato lebdjelica ima svoj članak u
kojem se opširno i jasno opisuje to vozilo.

Sve to pokazuje da je kod nas lebdjelica
već usvojena riječ i da je *hoverkraft* nepo-
trebna tudica koja se može upotrijebiti samo
iznimno.

Da je novinaru bar malo zadrhtalo pero
kad je morao upotrijebiti izrazitu tudicu, to
bi ga potaklo na provjeru i on ne bi to vozi-
lo prikazao u krivom svjetlu niti bi širio ne-
potreban anglizam. Već imamo previše i onih
anglizama za koje nemamo tako lijepih za-
mjena.

Stjepan Babić

OSVRTI

O JEZIČNIM ODNOSIMA SELO -- GRAD

Jezik je za ljude vrlo bitan, kao i ishrana,
disanje ili kretanje. Ljudi zapravo svojim je-
zikom osmišljavaju i obilježavaju cjelokupnu
stvarnost i subjektivnu i objektivnu. Dakle,
jezik je za ljude najosnovnije i najpotrebnije
sredstvo svake komunikacije i uopće svakog
čovjekovog odnosa prema svim oblicima živ-
ljenja.

Jezik se stalno dograđuje i usavršava tako
da je danas, suprotno očekivanjima, ponekad
pomjeren odnos između standardnog i nestan-
darnog, predvidivog i nepredvidivog, a što
je primjetno i u dijalekatskim vezama hrvat-
skosrpskog govornog područja.

Naime, težište jezičnih promjena premje-
šta se iz sela u grad, što znači da stvaralac
promjena nije više selo, nego grad. Vuk Ka-
radžić nije bio takvog mišljenja, što je i
korektno i opravdano za ono vrijeme, one

uvjete svakog rada i života, onu jezičnu
situaciju. Karadžić je, zapravo, odbacio je-
zik gradskih sredina¹ i nije želio da čuje
za neki njihov značaj nego je u cijelosti za
bit književnog jezika uzeo osnovicu izvornih
narodnih govora. Međutim, do danas se situa-
cija posve izmijenila. Postepeno prestaju vri-
jediti mnoga, dosadašnja dijalekatska pravi-
la, jer se postepeno, većim ili manjim dijelom,
preobražava i dijalekatska slika hrvatskosrp-
skog jezika.

Dolaskom velikog broja stanovništva u
gradove dolazi do težnji i napora, kod sva-
kog pojedinca, da usvoji neki standard. U po-
četku se taj standard očituje kao simbioza
donijetog jezičnog standarda i ovog novog.
gradskog. Tu, naravno, postoji impozantan
broj vrlo različitih mješavina. Naredna gene-

¹ D. Jović. Jezik urbanih sredina, Gledišta
7—8, Beograd. 1976.